

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 73. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359926848/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Stemninger i den første Ungdom afgiver hans Breve til Fru de Charrière, en fritænkensk, fintbegavet Schweizerforfatterinde, hollandsk af Fødsel, men fuldstændigt forfransket, der var mere end 40 Aar gammel, da Constant i sit tyvende Aar traadte i Forbindelse med hende. Det var i denne Dames Hus at han, siddende ved det samme Bord, hvorved hun skrev, 19 Aar gammel begyndte sit store Værk om Religionen, med hvilket han syslede næsten hele sit Liv og som uophørligt blev omarbejdet eftersom hans Anskuelse vekslede og fik bestemtere Form. Tredive Aar senere fuldendte han det i den Tid, som Talerstolen i Kammeret og Spillehusene i Paris levede ham til Virksomhed af anden Art. Men hos Fru de Charrière blev det begyndt; og sindbilledligt og betegnende nok: det første Afsnit skrev han paa Bagsiden af en Pakke Spillekort, og alt som han skrev Kortet fuldt, skød han det over til sin Raadgiverinde. I Breve til denne paalidelige og hengivne Veninde udtaler Constant sig som Yngling med fuldstændig Aabenhed, og man kan her se hans Følelses- og Tankeliv i dets oprindelige Form og med dets tidligste Præg. Dette Præg er det 18de Aarhundredes, kun at dets Begejstring for visse Tankefoster fattes og en god Del Tvivlsaaend er kommen til. Han skriver:

«Jeg føler mere end nogensinde Altings Intethed, hvorledes Alt lover og Intet holder, jeg føler hvormeget vore Kræfter staa over vore Vilkaar, og hvor ulykkelige dette Misforhold maa gøre os. Mon ikke Gud, Ophavsmanden til os og vore Omgivelser, er død før han har faaet endt sit Værk, saa at Altet egenlig er et *opus posthumum*? Han havde de smukkeste og største Forsætter af Verden og de største Midler til at udføre dem. Han havde allerede sat flere af disse Midler i Bevægelse, ligesom man rejser Stilladser for at bygge, og midt under dette Arbejde er han saa død. Nu er da Alting opført med Hensyn til et Maal, som ikke mere eksisterer, og vi i Særdeleshed; vi føler os bestemte til Noget, hvorom vi ingen Forestilling kan gøre os. Vi er som Uhre uden Skive eller Visere, hvis Hjul, som ikke mangler Forstand, drejer sig til de er opslidte, uden at vide hvorfor og stedse sigende: Jeg drejer, altsaa har jeg et Maal. — Farvel kære og aandfulde Hjul, som har det Uheld at staa saa højt over det Uhrværk, af hvilket De er en Del og som De forstyrrer! Uden Selvros: det er ogsaa mit Tilfælde.»

Et andet Sted siger han: «O hvor Fyrsterne er ædelmodige